

נקודות של אור

החיים
הם
'סיבות'

דיבורים מאירים טזכינו לטמוע מפי כ"ק מרן רבינו שליט"א - פרטת פנחס תטפ"ד

ניצחון מוהקלט זו סיסמה בלבד?

בכל בוקר, מיד אחרי שקמים מהשינה, אנו אומרים: 'אלוקי, נשמה שנתת בי טהורה היא'.
ובמשפט הזה, בעצם מונח כל הקונפליקט שלנו בעולם הזה...

הנשמה שלנו היא טהורה, זכה, נקיה - ובעיקר רוצה רק טוב. הצימאון היחיד שיש לנשמה - הוא להתחבר לאין סוף, לעשות את רצונו, ללכת בדרך הנכונה.

הקדוש ברוך הוא לקח את חתיכת האש הקדושה הזו, והכניס אותה 'בי', בגוף האנושי, האנוכי, המתאוה, העצלן, השקרן...

ומי ששולט על הטון, כמובן, זה הגוף. הגוף הוא הרבה יותר תובעני, הרבה יותר מרעיש. כשהגוף רוצה משהו - הוא יודע היטב למשוך אותנו לכיוון הרצוי. כשהגוף רעב - אין סיכוי להתעלם מזה.

ואילו הנשמה? היא שקטה, עמוקה ופנימית, רק לוחשת, כמעט בלתי נשמעת, ודאי לא במבול הרגשות שהגוף מייצר. בקיצור, במלחמה שבין הגוף והנשמה - המאבק אבוד מראש. הגוף שלנו הוא הדומיננטי, הוא השולט, הוא המכריע. אנחנו מכירים זאת היטב. האדם יכול להתנהג יפה שבעים שנה, אבל פעם אחת 'נדלק' לו ניסיון - והוא כבר לא שולט על כלום. כעס קטן, אכזבה אחת, הסתכלות אחת - והגוף כבר מושך, והנשמה כמעט בלתי נשמעת...
וזה מעורר שאלה גדולה על כל העבודה שלנו כאן בעולם:

איך, למען השם, מצופה מאיתנו להצליח לעמוד בתרי"ג משימות - כשאלה יחסי הכוחות?

איך אני מסוגל בכלל לחלום על הצלחה בחינוך הילדים - כשכל כעס קטן עלול להוציא אותי משלוותי?

איך אפשר לדרוש מאיתנו להצליח בזוגיות, בתורה, בעבודה, במידות, בנתינה, בקדושה, בכל שטח בחיים - אם הגוף העצלן והתאוותן הקמצן והרגזן הוא השולט, והנשמה שאמורה לתת את הטון האמיתי - כמעט בלתי מורגשת?

מכה קטנה לגוף - פתח גדול לנשמה

יש רמב"ם ידוע בהלכות גיטין. ההלכה מדברת על אדם שמסרב לתת גט למרות שעל פי הלכה הוא מחויב.

מצד אחד אי אפשר להכריח אותו, כי גט שניתן בלי רצון - לא שווה כלום. מצד שני, בית דין מחויב להוציא ממנו את הגט!

מה עושים? 'כופין אותו' - עד שיאמר רוצה אני! מטפלים בו, מכריחים אותו בסנקציות שונות, אולי גם קצת כואבות - ולא מפסיקים עד שהוא צועק במר ליבו: תפסיקו, תפסיקו, אני רוצה!

והשאלה מובנת: האם זה נחשב שהוא רוצה לתת גט? הרי כל מה שהוא רוצה - זה רק להפסיק לקבל מכות!

אומר הרמב"ם: נכון, ברובד החיצוני אנחנו רואים כאן אדם אנוכי, שכל מה שהוא רוצה - זה רק להפסיק את הסבל, אבל בפנים, בל נשכח, נמצאת הנשמה הקדושה שרק רוצה לעשות את רצון השם!

כל עוד שהגוף סוגר עליה, וצועק 'אני לא רוצה' - אי אפשר להתייחס לרצון הפנימי של הנשמה. אבל ברגע שהוא פתח קצת, אפילו אם זה מגיע ממניעים חיצוניים - אבל הפתח הזה מגלה את הרצון הפנימי של כל יהודי, וכן, בהחלט ניתן לראות זאת כגט שנכתב מרצון...

מה זה קשור אלינו?

ובכן, זה בדיוק מה שקורה איתנו בחיים...

הגוף - קוים לדמותו...

האדם, כמו שאמרנו, לעולם לא יהיה מוכן להזיז את עצמו לכיוון הנכון. מצידו, אין דבר יותר נוח מאשר להישאר מתחת לשמיכה, עם מזגן בעוצמה הנוחה ביותר, לשכוח מהכול.

יותר מזה: הגוף האנושי, מצידו, מוכן גם לשקר ולגנוב, ללכת אחרי תאוותיו, ואין לו שום בעיה עם זה! והדבר הזה נכון לגבי כל גוף אנושי באשר הוא! מותר האדם מן הבהמה אין, הגוף מוכן לעצום עיניים ולהתעלם מסבל של אנשים, לא לתת להם פרוטה קטנה. הגוף מוכן להכניס את היד לכיס של מישהו אחר ולשלוף את הארנק. הגוף, לסיכום, הוא מועד לפורענות! לכל פורענות שהיא! הוא חסר גבולות, חסר מעצורים!

איך אמר הרבי ר' מנדלי מרימינוב? "כשלמדתי בגמרא ש'האדם מועד לעולם' – הבנתי עד כמה אני צריך רחמי שמים!" מצד שני, כשאנחנו קוראים את המילים האלה – משהו לא נוח חולף בתוכנו.

מה?! זה מה שאני?!

הרי מעולם לא גנבתי! ואני תמיד נותן צדקה! ואני כזה רחמן! ואבא טוב! ומתפלל ב'נץ'! ולומד! ומתאפק מלכעוס! ועובד על המידות! ומאמין בהשם! וכולי, וכולי, וכולי...

אז נכון, תמיד יש כישלונות, ואדם הוא אף פעם לא מושלם – אבל מכאן ועד לכנות אותי בשם 'מועד לכל פורענות שהיא'?

זה המקום להכיר את המנוע האנושי, את הכוח שמניע אותנו בכל זאת ללכת בדרך הטובה.

ר' אשר היה קורא לזה 'סיבות'.

מנגנוני הגנה אלו קיימים

הקדוש ברוך הוא הוריד אותנו לעולם, כאמור לתוך גוף גשמי ומסוכן, ובכדי להציל אותנו מעצמנו – הוא הקיף אותנו במערכת של שמירות והגנות.

ר' אשר היה אומר – מה הפירוש 'לא תגנוב'? הריבונות של עולם אומר לנו – 'אני לא אתן לכם לגנוב!' כי ברגע שתנסה לשלוח את ידך בגניבה – פתאום יעבור שם חבר 'גודניק', וכל התוכנית תתמוסס... או שפתאום יבוא איזשהו פחד פנימי ממצלמות נסתרות, או שפתאום תיזכר בגיהינום שמחכה למי שגונב, או כל אופציה אחרת... הקדוש ברוך הוא מזמן לך ברגע הנכון 'סיבות' שיעצרו אותך רגע לפני הנפילה...

דוגמה נוספת ל'סיבות': האדם רוצה להישאר במיטה, אבל מה לעשות, הבנק לא אוהב עצלנים, ואם הוא ימשיך להתמרח בעצלנות יחזרו לו 'צ'קים! אז הוא קופץ מהמיטה, והולך להתפלל...

וכך זה בכל תחום בעולם, קטן כגדול. הקדוש ברוך הוא הקיף אותנו באלפי מערכות הגנה. אנחנו חלק ממשפחה, הורים לילדים, ילדים להורים, חלק מקהילה, חלק מציבור, אנשים מקיפים אותנו כל היום, יש לנו מחויבויות, יש לנו צורך להכניס את ילדינו למוסדות, יש לנו 'שווער' שבדיוק בודק אותנו, או משגיח בישיבה שנותן לנו גערה, או רגש רוחני חזק שמופיע פתאום, וכך זה הלאה והלאה, ואי אפשר לפרטם – כי רבים הם...

אז נכון, מצידנו, אם זה היה תלוי בגוף האנושי שלנו – מזמן היינו מידרדרים כלפי מטה ובורחים מכל התחייבות, אבל מה לעשות, יש לנו מערכת אימתנית של הגנות, 'סיבות', ששומרות עלינו בכל צעד ושעל!

ר' אשר מתאר זאת כך: אתה יושב בבית, ממתין לפגישה עם איל הון שחולש על מיליארדים. הבית מצוחצח, הרולך על השולחן נתונים בקערה הכי יוקרתית שמצאת ב'בוידעם' – וכולך דרוך לפגישה שהלוואי ותניב את הרווח הרצוי...

ופתאום – דפיקות בדלת.

אתה מנתר. הלב מחסיר פעימה. אתה מסדר את החליפה, מנער את הזקן מפירורים ושומשום. ניגש בחיל ורעדה לפתוח את הדלת –

ומי שממתין שם בחוץ, זה ה'שנורר' השכונתי. מושיט יד לנדבה.

כל מה שאתה רוצה לעשות באותם רגעים – זה להעיף בכעס את הטרדן הזה... אבל מה לעשות, שמזווית העין אתה מבחין במיליארדר שעולה במדרגות, ועוקב אחר ההתרחשות.

נו, לא מתאים להעיף אותו בכעס כשהמיליארדר מסתכל, ולכן אתה משנה תוכנית, מוצא את החיוך הכי רחב שאפשר, שולף שטר כחלחל מגוהץ – ומעניק לו אותו בתוספת ברכה עסיסית...

עד מאה רצונות...

וכאן מתעוררת שאלה:

לפי מה שר' אשר אומר, שאנחנו מצידנו לא היינו מוכנים לעשות כלום, ומה שמפעיל אותנו אלה סיבות חיצוניות בלבד – איזו נחת רוח יש לבורא מכל העסק הזה? הרי הכול רק חיצוני! אין כאן שום רצון פנימי! הרצון היחיד שלנו זה להימנע מביזיונות או להרגיע את מנהל הבנק / משגיח / הורים שלי!

אומר הרבי: זה החידוש של הרמב"ם שהבאנו לעיל, שאכן, במבט חיצוני הרצון היחיד שלי הוא להימנע מכאב – אבל עמוק עמוק בתוך הלב מתגלה הרצון הפנימי והטהור של הנשמה האלוקית!

לבורא יש תענוג מיוחד מהרצון הקטן והשקט הזה!

היהודי הקדוש מפשיסחא אומר: אפילו אם אינך רוצה לעבוד את השם, אלא רק רוצה לרצות לעבוד אותו – הקדוש ברוך הוא שמח בך!

ואפילו אם אינך רוצה לרצות, אלא רק רוצה – לרצות – לרצות – לרצות, הקדוש ברוך הוא שמח בך!

עד כמה? עד שרשרת של מאה רצונות...

כן, אפילו רצון קלוש שכזה – עולה לפניו לרצון!

נקודת הבחירה...

שאלה נוספת שמתעוררת לשמע הדברים:

אם כל מה שמניע אותנו אלה הסיבות החיצוניות, זאת אומרת שההתקדמות שלנו, ההתגברויות, ההתאפקויות, הניצחונות הקטנים והגדולים בעבודת השם – כלל לא תלויים בבחירה שלנו! אנחנו פשוט מוכרחים!

ואם כך, מהי הבחירה שלנו בכל הסיפור הזה?

אמר הרבי: ודאי שיש כאן נקודה של עבודה, נקודה של בחירה. כי האדם תמיד יכול לבחור – שלא להיכנע לסיבות!

יש אנשים, שהרופא מזהיר אותם מהתזונה הקלוקלת שלהם, והגוף כבר מאותת את שלו – ובכל זאת הם ממשיכים בשלהם!

כלומר, האדם אינו מוכרח להיכנע לסיבות. הוא בהחלט יכול להתכחש אליהם ולהמשיך בהפקרות כאילו שום דבר לא קורה!

וכך זה בכל תחום: העבודה שלנו היא – להיכנע לסיבות. הקדוש ברוך הוא מזמן לך איזשהו חבל הצלה? תאחוז בו! אל תהיה טיפש! תחזיק – ותינצל! במקום להתעצבן על החבר ה'נודניק' שהגיע ברגע הלא נכון – תרים עיניים לשמים ותאמר תודה שהוא הציל אותך!

ר' אשר אומר: בכל פעם שהקדוש ברוך הוא שולח לך ניסיון או תאוה – הוא שולח איתה גם 'מחשבה שניה' ומפוקסת, מחשבה שעוצרת אותך, מחשבה טובה. הבחירה שלך היא – האם להתעקש להמשיך לזרום עם הנטייה הגופנית – או להיאחז ב'סיבה', במחשבה השניה!

העבודה הזו נקראת בשם 'הכנעה'. להיכנע לסיבות שהשם מזמן לי.

(חשוב להדגיש, כי קיים עומק נוסף בנושא הבחירה, ויריעה זו קצרה מהכיל כרגע. השפת אמת מגדיר זאת כך: רובד ה'מעשה' של האדם – הוא מאת השם. אין לנו בחירה בו. גם רובד הדיבור – ואפילו רובד המחשבה, הם בידי שמים. ומה נשאר לו לאדם? רק הרצון שלו להיות טוב. רצון הנשמה.

מצד שני, גם הרצון הטוב אינו מתעורר בזכותנו – כי אם בגלל ה'סיבות' שהכריחו אותנו לרצות בטוב, ולכן אין לדעת איזה חלק של הרצון שייך אלינו ואיזה לבורא העולם, ומסיים השפת אמת – כי אין זה נ"מ... מה שבטוח הוא, שאין כאן במה להתגאות...)

❖ זו לא ה'תגברות', זו מצלמת האבטחה...

נחזור לאותו סרבן גט שטופל ביד קשה על ידי בית הדין.

נניח, ואחרי שהסתיים המעמד בבית הדין, הוא יוצא החוצה מלא שמחה, טופח לעצמו על השכם ואומר – ראו איזה צדיק אני! קיימתי את רצון השם!

נניח, ואותו אדם ששלף שטר כחלחל לשנורר שבפתח, ייכנס לביתו מאושר מה'עבודת השם' שהוא הוכיח כאן...

נניח, ואדם שרצה לכייס את חברו וברגע האחרון הבחין במצלמת אבטחה הממוקדת עליו – יוצא משם וכולו מתרונן מהזכות לעמוד בניסיון הגניבה...

הוא הרי עושה מעצמו צחוק!

האם אכן 'עמדת בניסיון'? האם אכן 'הצלחת להתאפק'? הרי מי כמוך יודע באיזה מצב שפל היית עלול להיות ברגע זה – אילולא השמירה שהקדוש ברוך הוא הצמיד לך!

אז נכון, בחיים עצמם לא תמיד אנחנו מבחינים ב'סיבות' ברורות כמו מצלמת אבטחה או מכות מנציג בית הדין, אבל האם זה אומר שאנחנו יכולים לייחס לעצמנו את כל ההצלחות והניצחונות? האם זו סיבה לגאווה ולטפיחה על השכם? וכאן מגיעה העבודה השניה שלנו: 'ביטול'.

ביטול: להבין שההצלחות שלי לא קשורות אלי. שיש כאן בורא עולם ששומר עלי, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אינו יכול לו!

ביטול, זה לקחת את ההצלחות שיש לי בחינוך הילדים, ובמידות הטובות, ובזוגיות, ובבית המדרש, ובעסקים, ובכל תחום אחר – ולהכיר במציאות שלי, לזכור שמצד עצמי הייתי נשאר במיטה או נסחף אחרי נטיות הגוף, ורק מערכת ההגנות שהבורא ברחמי הצמיד לי – זה מה שעמד בפני!

❖ אין עוד מלבדו (גם לא אתה)

בבית המדרש של הקוברינער, ישב יהודי והתפלל. הוא הגיע לקריאת שמע, וכמצופה מיהודי עובד השם – כיוון בכל אות ואות מקריאת שמע.

השיא, כמובן, היה ב'אחד'. הקוברינער עומד מן הצד ומבחין ביהודי היושב עטוף בטלית ועטור בתפילין, מתנדנד בדבקות ובעצימת עיניים, ומכוון: הקדוש ברוך הוא הוא אחד ויחיד בשבעת הרקיעים, ובארץ, ובארבע הרוחות...

טפח הקוברינער על כתפו ולחש לו: אל תשכח – הוא 'אחד' גם עליך!

כי זו העבודה שלנו: אנחנו יכולים להצליח בכל תרי"ג המשימות, בכל התחומים והקשרים, להיות 'עובד השם מצטיין' – אבל אל לנו לשכוח את הנקודה העיקרית:

'יודעת היום והשבות אל לבבך כי השם הוא האלוקים – אין עוד!' גם אני לא! רק הוא עושה, רק הוא שומר עלי! ההצלחות שלי – הן רק מאיתו יתברך!

❖ רגע לפני הפיצוץ...

בשיחת טלפון שהיינו עדים לה, שמענו את הרבי אומר לדובר מהצד השני, שכנראה התקשר בבהילות על קושי מסוים שהסעיר אותו:

"הפצצה פבר מוכנה, פבר שחררו את הנצרה! פל השאלה היא, האם תפוצץ ממנה – או תשתמש איתה פדי להניח יסודות חדשים לבניה!"

נדבת ידידנו הרה"ח ר' פנחס פרוכטר הי"ו לרגל הולדת בתו כשעטו"מ

נדבת ידידנו הרה"ח ר' אלכסנדר דב וייס הי"ו לרגל היכנס בנו ני"ו בנועם עול תורה ומצוות

לעילוי נשמת הרבנית פרת חנה פעשא ע"ה בת יבלחט"א מרן רבי ישראל חיים שליט"א

י"ל ע"י נקודות טל אור' - ספינקא, ע"פ הכנת הכותב. ניתן לקבל כנית מדרשנו רחוב דונולו 11 בני ברק או בכתובת המייל: a0504171897@gmail.com